

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av grundskolelagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i grundskolelagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Enligt propositionen skall undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen i läropliktsåldern från att ha hört till specialomsorgen om utvecklingsstörda börja meddelas i grundskolan.

I grundskolelagen slopas alla stadganden enligt vilka den undervisning som meddelas de gravast utvecklingsstörda barnen, för närvarande omkring 700, inte har räknats som grundskoleundervisning. I enlighet härmed slopas de stadganden i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda som har definierat undervisningen som specialomsorg. I stället föreslås det att kommunerna i fortsättningen skall svara för att undervisning ordnas enligt grundskolelagen för alla barn i läropliktsåldern som är bosatta inom kommunens område.

Enligt propositionen flyttas den egentliga undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen över till undervisningssektorn. Undervisningssektorn skall även svara för nödvändiga hjälpmedel och biträdestjänster som utbildningen förutsätter. Däremot föreslås att rehabiliterings- och övriga individuella handlednings- och stödtjänster också i fortsättningen ordnas som specialomsorg. På undervisningen av de gravast utvecklingsstörda tillämpas i mån av möjlighet de allmänna målen och innehållen i grundskole-

undervisningen. För utformandet av läroplanerna för undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen meddelar utbildningsstyrelsen läroplansgrunder med de riksomfattande målen och innehållen enligt vilka kommuner och samkommuner skall göra upp behövliga läroplaner.

Enligt propositionen kan samkommunernas utbildningsenheter i ett specialomsorgsdistrikt genom beslut av undervisningsministeriet ändras till skolor som drivs av en samkommun och som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisningen varvid de vid sidan av kommunen alljämt kan ha hand om ordnandet av utbildning för de gravast utvecklingsstörda barnen. De lärare som meddelar sådan undervisning som kommunerna ordnar för de gravast utvecklingsstörda och de lärare och andra anställda som undervisar i samkommunernas utbildningsenheter kan genom beslut av kommunen eller samkommunen bli tjänsteinnehavare och timlärare inom undervisningsväsendet.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1997 och i fråga om finansieringen till regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om statsandelar till kommunerna och till vissa ändringar av statsandelstagstiftningen och avses bli behandlad i samband med dessa. Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 1997.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

På 1980-talet bestod värderingarna bakom handikappspolitiken av integrations- och normalitetsprinciperna. Syftet var att skapa bättre möjligheter för de handikappade att leva ett normalt liv och att främja kontakten och umgänget mellan handikappade och icke handikappade, närmast med hjälp av fysisk integration. Integreringen ansågs vara en grundförutsättning för att de handikappades förhållanden skulle kunna förbättras, samtidigt som man tänkte sig att den också skulle främja en positiv inställning till handikappade i samhället överlag. Bland annat till följd av integrations- och normalitetsprinciperna blev det vanligt att skolklasser för handikappade barn placerades i anslutning till en grundskola. Den fysiska integreringen av handikappade åstadkom positivare attityder, men förbättrade inte deras ställning i tillräcklig utsträckning. I slutet av 1980-talet stiftades också lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87) vars syfte var att främja de handikappades förutsättningar att leva och vara verksamma som jämbördiga medlemmar av samhället.

Syftet med den standardregel som Förenta nationernas generalförsamling antog i december 1993 om jämställande av de handikappades möjligheter är att de handikappade som jämbördiga medlemmar i samhället skall kunna utnyttja samma rättigheter och uppfylla samma skyldigheter som övriga samhällsmedlemmar. Enligt standardregeln är medlemsstaterna skyldiga att vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja de hinder som försvårar de handikappades möjligheter att fullvärdigt delta i verksamhet i samhället.

Standardregeln omfattar sammanlagt 22 regler som anknyter till möjligheterna att delta, olika målområden och förverkligandet av dem. Till målområdena hör bland annat utbildningen. Enligt regel 6 bör medlemsstaterna erkänna principen om att handikappade barn, unga och vuxna har lika möjligheter till elementär, mellanstadie-, och fortsatt utbildning i en integrerad miljö. Staterna bör se till att undervisningen av handikappade utgör en oskiljaktig del av utbildningssystemet.

Utgående från FN:s standardregel utarbета-

des 1995 ett handikappolitiskt program, "Ett samhälle för alla", som syftar till att skapa förutsättningar för de handikappade att vara fullvärdiga individer i det finländska samhället. I Finland har det allmänna målet i utvecklingen av tjänster för handikappade varit att de behov som orsakas av något handikapp observeras i lagstiftningen om allmänna tjänster och funktioner. Enligt detta mål bör tjänster till handikappade erbjudas inom ramen för samma lagstiftning och organisation som till övriga medborgare.

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning

Sedan grundskolelagen (476/83) trädde i kraft i augusti 1985 har barn i läropliktsåldern inte längre kunnat befrias från läroplikten. Enligt gällande lagstiftning är alltså även alla utvecklingsstörda barn i läropliktig ålder läropliktiga. Enligt 33 § grundskolelagen skall en läropliktig genomgå grundskola eller erhålla motsvarande undervisning i annan läroanstalt eller hemma, om inte hans utveckling och psykiska funktioner i enlighet med vad som därom särskilt stadgats, har konstaterats vara i sådan utsträckning hämmade eller störda att han inte kan tillägna sig de kunskaper och färdigheter grundskolan förutsätter. Enligt 6 § 3 mom. grundskolelagen stadgas det i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77), nedan specialomsorgslagen, om ordnande av undervisning för personer som på grund av utvecklingsstörning inte kan tillgodogöra sig grundskolans undervisning.

I specialomsorgslagen stadgas om ordnande av specialomsorger för personer som på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom, defekt eller skada hämmats eller störts i sin utveckling eller sina psykiska funktioner och som inte med stöd av någon annan lag kan erhålla de tjänster han behöver. Syftet med specialomsorgerna är bland annat att tillförsäkra den handikappade den undervisning han behöver. Den centrala principen i lagen är att de tjänster som avses skall vara subsidiära. I första hand skall de utvecklingsstörda kunna till-

godogöra sig allmänna utbildnings- samt hälso- och sjukvårdstjänster.

Enligt 28 § specialomsorgslagen har en elev som på grund av att dess utveckling eller själsliga funktioner har hämmats eller störts rätt att med stöd av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda få undervisning i form av specialomsorg. För ordnandet av specialomsorgen är landet genom statsrådets beslut indelat i sexton specialomsorgsdistrikt.

Sedan grundskolelagen trädde i kraft och specialomsorgslagen samtidigt ändrades ingår regleringen av träningsundervisningen i klass för medelmåttigt och gravt utvecklingsstörda inte längre i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda utan är en del av specialundervisningen i grundskolan. Detta innebar att undervisningen av de medelmåttigt och till stor del också de gravt utvecklingsstörda togs in i grundskolan. Av undervisningen för barn i läropliktsåldern regleras således endast undervisningen för de gravast utvecklingsstörda numera i specialomsorgslagen.

Närmare bestämmelser om träningsundervisningen i klass ingår i grundskoleförordningen (718/84). Närmare bestämmelser om undervisningen för de gravast utvecklingsstörda finns i förordningen om specialomsorger om utvecklingsstörda (988/77), nedan kallad specialomsorgsförordningen. I denna förordning hänvisas till vissa delar till grundskolestadganden.

Enligt 14 § 3 mom. och 31 § 2 mom. specialomsorgslagen fattas ett beslut om att meddela sådan undervisning som avses i lagen antingen av ledargruppen för specialomsorger eller av kommunens socialnämnd beroende på om kommunen själv ordnar utbildningen eller om en samkommun för specialomsorgsdistriktet har hand om den. I reglementet för ett specialomsorgsdistrikt kan likväl beslutanderätten ges åt andra organ eller tjänsteinnehavare.

Den undervisning som meddelas såsom specialomsorg om utvecklingsstörda har samma allmänna mål som grundskoleundervisningen. Enligt 7 § specialomsorgsförordningen gäller inom undervisningen i form av specialomsorg för läsåret, terminerna, inledandet och avslutandet av undervisningen och för lov i tillämpliga delar vad som stadgas om dessa frågor för grundskolan. Länsstyrelsen kan medge undantag härifrån av särskilda skäl. Även den arbetstid eleven per

vecka skall använda för undervisning motsvarar arbetsveckans längd i grundskolan. Undervisningen kan likväl ordnas avvikande från ovanstående om elevens hälsotillstånd och personliga förutsättningar så kräver.

Arbetstiden per vecka för de gravast utvecklingsstörda barnen i läropliktsåldern är i de olika årskurserna densamma som i grundskolans motsvarande årskurser. Enligt 9 § specialomsorgsförordningen skall en undervisningsenhet för den undervisning som har fastställts i läroplanen använda i medeltal minst 3,5 timmar av en lärarens lektioner per vecka för varje elev. I stadgandet fastställs inte direkt hur många timmar som kommer den enskilde eleven till godo, utan omfattningen av undervisningen kan variera från elev till elev inom ramen för det totala timantalet. En lärare får ha högst sex elever. Förutom läraren skall undervisningsenheten efter behov ha också annan personal som undervisar.

Enligt 11 § specialomsorgsförordningen godkänner socialnämnden i kommunen eller samkommunens förbundsstyrelse en läroplan för den undervisning av läropliktiga som ordnas såsom omsorg om utvecklingsstörda. Utbildningsstyrelsen meddelar efter förhandlingar om saken med social- och hälsovårdsministeriet läroplansgrunder för utformandet av läroplanerna för denna undervisning. I läroplansgrunderna slås de riksomfattande målen och innehållen för undervisningen fast liksom de allmänna grunderna för elevbedömningen. Nu gällande grunder för läroplanen är från 1988.

Enligt 34 § specialomsorgslagen skall för varje person som är i behov av specialomsorg utarbetas ett individuellt specialomsorgsprogram. Programmet skall såvitt möjligt uppgöras i samarbete med vederbörande själv och hans eller hennes förmyndare samt med socialnämnden. Programmet godkänns av ledargruppen för specialomsorger, eller inom gränser som den bestämt, av den ansvarige föreståndaren för verksamhetsenheten. I fråga om barn som får undervisning såsom specialomsorg om utvecklingsstörda innehåller specialomsorgsprogrammet anvisningar också om ordnandet av undervisningen.

För undervisning som ges såsom specialomsorg om utvecklingsstörda beviljas statsandel med stöd av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/92). För undervisning av utvecklings-

störda som ordnas inom grundskoleundervisningen beviljas statsandel enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (705/92).

För närvarande är statsandelen för undervisningsverksamhet 57 procent av det per elev beräknade priset per enhet. Den genomsnittliga statsandelen inom socialväsendet är i medeltal 41 procent av kostnaderna. Enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet är betalningsandelen för elevens hemkommun 43 procent av kostnaderna enligt priset per enhet. Statsandelarna för undervisningsverksamheten beviljas enligt antalet elever, medan statsandelarna för den sociala verksamheten beviljas enligt antalet invånare i kommunen. Inom undervisningsverksamheten betalas statsandelarna direkt till den som ordnar utbildningen.

2.2. Praxis

Enligt en undersökning som gjordes av utbildningsstyrelsen år 1994 fanns det sammanlagt 718 gravast utvecklingsstörda barn i läropliktsåldern som stod utanför grundskoleundervisningen. Av dem fick nästan alla sådan undervisning som avses i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Cirka 10 barn i läropliktsåldern var likväl befriade från undervisning på grund av gravt handikapp eller svår sjukdom.

Utvecklingsnivån hos de flesta gravast utvecklingsstörda eleverna varierar mellan nivån hos en 0- och 2-åring (cirka 70 procent av eleverna). Av de övriga är de flesta (cirka 20 procent) i sin utveckling på en 2—3-åringens nivå och längre utvecklade är omkring 10 procent av eleverna. I sina sensoriska färdigheter når eleverna till exempel vanligen 0—3-åringarnas nivå. Utvecklingsskadorna beror till över 60 procent på omständigheter som uppstått före födseln. Största delen av de gravast utvecklingsstörda är multihandikappade. De har också andra handikapp än utvecklingsstörningar, såsom syn- och hörselskador och skador i rörelseorganen, sjukdomar såsom epilepsi, psykiska störningar eller kommunikationssvårigheter.

Undersökningen visar att de gravast utvecklingsstörda barnen lär sig och drar nytta av undervisning. De individuellt uppställda målen nås för det mesta om de har satts med hänsyn till elevens åldersperiod och förut-

sättningar. På grund av skillnaderna mellan olika elevers utvecklingsnivå varierar tiden det tar att uppnå ett mål väldigt mycket mellan eleverna. Undervisningen lönar sig ändå, eftersom en elev efter att ha gjort även ett litet framsteg går framåt avsevärt både med tanke på honom själv och hans omgivning. Att han lär sig reda sig själv i det dagliga livet och får sociala färdigheter minskar behovet av vård i vuxen ålder.

En del av den undervisning som meddelas såsom specialomsorg om utvecklingsstörda ordnas i undervisningsenheter inom den särskilda verksamheten för utvecklingsstörda och en del som kommunernas egen verksamhet. En del av dem som studerar i undervisningsenheterna bor hemma eller på annat ställe utanför institutionen och de transporteras dagligen till sin undervisningsenhet. På grund av elevens hälsotillstånd kan undervisningen ordnas i elevens hem eller på en annan lämplig plats i närheten av hemmet, om de dagliga resorna till och från undervisningsenheten är alltför ansträngande för barnet.

I praktiken sker undervisningen av de gravast utvecklingsstörda i smågrupper där den individuella andelen av undervisningen är viktig. Undervisningen meddelas i samband med barnets dagsprogram i ändamålsenliga avsnitt både i lämpliga grupper och individuellt. Syftet är att ge eleverna möjlighet att höra till en grupp och att få dem att uppleva att de lär sig. På grund av elevernas grava handikapp sker de praktiska övningarna och träningen alltid individuellt och med hänsyn till elevens utvecklingsnivå och inlärningsförutsättningar.

Enligt den ovan nämnda undersökningen svarade kommunens socialväsen för 42 procent av ordnandet av undervisningen för de gravast utvecklingsstörda och kommunens skolväsen eller skolväsendet tillsammans med socialväsendet för 39 procent och samkommunen för specialomsorgsdistriktet för cirka 19 procent av undervisningen.

Enligt utredningen ingick sammanlagt 633 personer i undervisnings- och andra stöduppgifter. Speciallärarna var 183 och utöver dem fanns 165 andra som meddelade undervisning (föreståndare-lärare, vårdare och handledare av utvecklingshämjade). Vård- och terapiuppgifter sköttes av 285 personer.

Av den personal som skötte undervisningen var 6 föreståndare-lärare, 183 speciallärare eller specialklasslärare, 72 vårdare av ut-

vecklingshämmande eller mentalvårdare, 65 handledare av utvecklingshämmande och 22 barnträdgårdslärare eller specialbarnträdgårdslärare.

Vidare bestod personalen av 29 vårdbiträden och 7 tal- och fysioterapeuter. Därtill ingick 62 övriga arbetstagare, bland annat biträden som avlönades med sysselsättningsmedel och civiltjänstgörare. I medeltal fanns det 0,9 anställda per elev.

Med undantag av lärarna svarar den övriga personal som meddelar undervisning dagligen också för verksamheten efter lektionerna (dagvården) i undervisningsenheterna eller i övriga enheter inom den sociala verksamheten, såsom centralanstaltens vårdavdelningar, internat inom den öppna vården och skyddade arbetsplatser.

2.3. Utvärdering av nuläget

Dagens situation där undervisning av utvecklingsstörda ordnas som specialomsorg och inte som grundskoleundervisning strider mot principen om jämlikhet för handikappade. Handikappade barn borde ha rätt att få tjänster enligt ett enda system med individuell anpassning av undervisningens mål och innehåll.

Uppdelningen av undervisningen av de utvecklingsstörda läropliktiga barnen på två olika förvaltningssektorer medför också en del praktiska problem. Det har kommit fram att det i kommunerna och samkommunerna ibland i enskilda fall är svårt att besluta om ett barn skall ges sådan specialundervisning som avses i grundskolelagen eller undervisning enligt specialomsorgslagen. De facto kan det faktum att statsandelen för kostnaderna för undervisning som ordnas i grundskolan är större än för undervisning som ges såsom specialomsorg om utvecklingsstörda inverka på hur undervisningen ordnas.

Antalet mycket gravt utvecklingsstörda barn i läropliktsåldern är på många orter väldigt litet. Därför har undervisningen ofta ordnats i samarbete mellan flera kommuner, främst av en samkommun. Elevernas skolresor har då kunnat bli långa och ansträngande. Dessutom har en del av personalens effektiva arbetstid gått åt till transporter. Genom att undervisningen överförs på grundskolan understryks kommunernas möjligheter att själva ordna undervisningen för de gravast utvecklingsstörda läropliktiga barnen.

Det har redan under flera år varit aktuellt att flytta undervisningen för de gravast utvecklingsstörda från socialväsendet till undervisningsväsendet. Kommunerna har med sina egna beslut föregripit flyttningen mellan förvaltningsområden så att nästan hälften av undervisningen för de gravast utvecklingsstörda i fråga om lokaler och undervisningsarrangemang på kommunnivå redan har anslutits till undervisningssektorn eller så genomförs undervisningen i nära samarbete med denna sektor. Kommunerna har dock inte kunnat uppge dessa elever som elever i grundskolan för att få statsandel för undervisningsverksamhet.

3. Förslag

Undervisningen för de gravast utvecklingsstörda barnen i läropliktsåldern föreslås bli överflyttad från specialomsorgerna om utvecklingsstörda till grundskolan. Då stadganden om grundskolan redan nu i stor utsträckning tillämpas på den undervisning som ges som specialomsorg, är överflyttningen närmast av administrativ natur.

Ändringen genomförs genom att man i grundskolelagen slopar de stadganden enligt vilka undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen inte har räknats till grundskoleundervisningen och i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda slopar de stadganden som har sagt när undervisning är specialomsorg. Kommunerna skall enligt förslaget ansvara för att undervisning för alla barn i läropliktsåldern som bor i kommunen, även de gravast utvecklingsstörda, ordnas såsom grundskoleundervisning.

Kommunerna beslutar om på vilket sätt undervisningen ordnas. Undervisningen av de gravast utvecklingsstörda kan integreras med de nuvarande grundskolorna till exempel som fristående specialklasser eller så kan undervisningen fortsättningsvis meddelas i samkommunernas undervisningsenheter, dit kommunerna hänvisar de gravast utvecklingsstörda barnen i läropliktsåldern som är bosatta inom respektive kommuns område. Samkommunernas undervisningsenheter kan genom ett beslut av undervisningsministeriet bli skolor som drivs av en samkommun och förmedlar undervisning som motsvarar grundskoleundervisningen.

På undervisningssektorn överförs bara den egentliga undervisningen som meddelas un-

der skolans arbetsdagar. Däremot skall den övriga verksamheten såsom rehabilitering av eleverna och andra personliga handlednings-, vård- och stödtjänster fortfarande omfattas av specialomsorgen om utvecklingsstörda. Detta förutsätter när undervisningen och rehabiliteringen av de gravast utvecklingsstörda ordnas att det finns ett fortlöpande etablerat samarbete mellan skolväsendet och socialväsendet och att det ges tillräcklig information om åtgärder som rör undervisning och rehabilitering.

Vilken verksamhet som hör till undervisningssidan skall närmare slås fast i de läroplaner som skall godkännas för undervisningen och i de individuella läroplaner som skall godkännas för de enskilda eleverna. Den individuella läroplanen görs upp i samarbete med elevens föräldrar och andra sakkunniga som ansvarar för elevens fostran, undervisning och rehabilitering.

De gravast utvecklingsstörda barnen omfattas av den 11-åriga läroplikten som stadgas i 32 § 3 mom. grundskolelagen. På undervisningen av de gravast handikappade tillämpas de allmänna stadgandena och bestämmelserna om grundskoleundervisningen enligt förslaget så långt det är möjligt. Dock intas i grundskoleförordningen vissa stadganden som i fråga om innehåll och sätt att genomföra undervisningen för gravt utvecklingsstörda kan vara grund för avvikelser.

Enligt förslaget skall beslutet att placera ett barn i specialundervisning enligt 36 a § grundskolelagen alltid fattas av den kommun där barnet är bosatt. Kommunen fastställer samtidigt utgående från barnets utvecklingsnivå vilket delområde av specialundervisningen den undervisning skall följa som det placeras i. Utbildningsmyndigheterna bör när de bereder ett överflyttningsbeslut samarbeta med de myndigheter som svarar för specialomsorgen.

De lärare och övriga anställda som har hand om undervisningen av de gravast utvecklingsstörda flyttas utan ansökningsförfarande till en motsvarande tjänst inom undervisningsväsendet. Kommunen eller samkommunen beslutar om inrättande av nödvändiga nya tjänster inom undervisningen och om överflyttningen av lärare till nyinrättade tjänster samt om eventuella indragningar av nuvarande tjänster.

Det faller på undervisningsväsendet att också sköta den biträdesservice som elevernas skolgång kräver och hjälpmedlen i en-

skilda skolor och klasser. Undervisningen av de gravast utvecklingsstörda kräver att biträddade personal ständigt är närvarande i undervisningssituationer. Därför att den nuvarande skollagstiftningen inte innehåller några stadganden om biträddande personal, tas inte några särskilda stadganden om överföring av biträddande personal till uppgifter inom undervisningsväsendet med i lagen. Kommunen eller samkommunen skall dock om den så önskar kunna flytta ett nödvändigt antal personer som fungerar som skolbiträden till undervisningsverksamheten. Kommunen eller samkommunen skall å andra sidan kunna besluta att den biträddande personalen stannar inom den sociala verksamheten och undervisningssidan endast köper de biträdestjänster som behövs av den sociala sektorn.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Kostnaderna för den egentliga undervisningen av de gravast utvecklingsstörda varierar mellan 55 000 mark och 120 000 mark om året per elev. Statsandelen, räknad enligt den genomsnittliga statsandelsprocenten (41) för social verksamhet, utgör cirka 7 miljoner mark om året sammanlagt för undervisningen av de gravast utvecklingsstörda. Flyttningen av undervisningen för de gravast utvecklingsstörda från den sociala sektorn till undervisningssektorn förutsätter att den statsfinansiering som beviljas för verksamheten i statsbudgeten flyttas från huvudtiteln för social- och hälsovård till huvudtiteln för undervisningsministeriet. I fråga om året 1997 är summan som skall flyttas från den ena huvudtiteln till den andra 3,0 miljoner mark, en summa som täcker höstterminen.

Då statsandelen för undervisningsverksamhet enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ligger på en högre nivå (57 procent) än statsandelen för social verksamhet enligt lagen om planering av och statsandelar för social- och hälsovården, förorsakar överföringen av undervisningen staten tilläggskostnader medan kommunernas andel av kostnaderna minskar. Då finansieringssystemet för undervisningsverksamheten dessutom noggrannare än statsandelssystemet för social verksamhet riktar statsandelen och den eventuella betalningsandelen för en elevs hemkommun till den

som ordnar verksamheten, kan ändringarna i den finansiering en enskild kommun erhåller vara betydande. Att undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen ordnas inom grundskolan bedöms föranleda staten sammanlagt cirka 9,0 miljoner mark i kostnader år 1997.

Enligt en föreslagen ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet skall också samkommuner kunna beviljas statsandel för både drifts- och anläggningskostnader för grundskolan.

Man räknar med att undervisningen av de gravast utvecklingsstörda fortsätter i huvudsak i nuvarande lokaler och med nuvarande hjälpmedel och reformen bedöms därför inte försäkra något betydande behov av att bygga nya undervisningslokaler.

Överföringen av den personal som har hand om undervisningen av de gravast utvecklingsstörda från den sociala verksamheten till undervisningssidan förutsätter att tjänstekollektivavtalen för undervisningsbranschen ses över. Ifall det gällande tjänstekollektivavtalet för den kommunala undervisningssektorn tillämpas direkt på de specialklasslärare och speciallärare som skall överföras, betyder det att dessa lärares löner som mest stiger med fyra löneklasser enligt C-lönetabellen, dvs. cirka 800 mark i månaden. Ändringen av löneklass ökar statens och kommunernas utgifter med högst cirka 2,5 miljoner mark utöver de ovan nämnda kostnaderna.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen innebär att ansvaret för tillsynen av undervisningen för cirka 700 gravt utvecklingsstörda barn i läropliktsåldern och beslutsfattandet i fråga om nödvändiga förvaltningsbeslut överförs från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till undervisningsministeriets förvaltningsområde. Utbildningsstyrelsen kommer också att ansvara för utarbetandet och meddelandet av grunderna för läroplanen och för utvecklingen av dem. När man beaktar det ringa antal barn som omfattas av propositionen och att utbildningsmyndigheterna redan nu i samarbete med socialmyndigheterna deltar i utvecklandet av läroplanerna, bedöms propositionen inte medföra krav på ändringar i antalet anställda varken i den sociala verksam-

heten eller i undervisningsverksamheten.

På kommunnivå har undervisningen av de gravast utvecklingsstörda i förvaltningshänseende redan överförs på undervisningsverksamheten i fråga om cirka 300 elever. Enligt uppskattning kommer undervisningen av de gravast handikappade att fortsätta i sju undervisningsenheter som drivs av en samkommun och som skall ändras till skolor som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisning. Ändringen inverkar således inte heller mycket på förvaltningen på kommunnivå.

I samband med ändringen uppskattas cirka 200 sådana lärare och andra anställda som undervisar och nu lyder under socialväsendet få en tjänst eller uppgift inom undervisningsväsendet. Den biträdande personalen räknar man med att till största delen alltså stannar i en tjänst eller uppgift på den sociala sidan som då endast kommer att fakturera undervisningssektorn för lönekostnaderna för biträden till den del dessa har hand om uppgifter inom undervisningsväsendet.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. I samband med beredningen har Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund, Riksförbundet handikappsrådet, förbundet Kehitysvammaisten tukiliitto, Förbundet utvecklingshämmning, Förbundet De Utvecklingsstördas Väl r.f., samkommunen Honkalammen kuntayhtymä, Södra Tavastehus specialomsorgsdistrikt, samkommunen Pirkanmaan sosiaalipalvelujen kuntayhtymä och Helsingfors stad blivit hörda.

Riksdagens kulturutskott konstaterade redan i sitt betänkande om regeringens proposition (RP 30/1982) år 1983 med förslag till skollagstiftning och annan därtill anknuten lagstiftning att man efter att grundskolelagen och lagen om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda har trätt i kraft, utgående från erfarenheterna skulle utreda möjligheterna att överföra undervisningen av de djupt (gravast) utvecklingsstörda till undervisningen i grundskolan. Enligt utskottet skulle regeringen vid behov avge en proposition med detta syfte till riksdagen.

På basis av kulturutskottets ståndpunkter gjordes på uppdrag av skolstyrelsen en un-

dersökning i Jyväskylä universitet om ordnande av undervisning för de gravast utvecklingsstörda barnen.

Överföringen av undervisningen för de gravast utvecklingsstörda läropliktiga till grundskolan utreddes i en arbetsgrupp vid undervisningsministeriet år 1989 (promemorior avgivna av undervisningsministeriets arbetsgrupper 1989:59). I statsbudgeten för 1991 sägs att undervisningen av djupt och svårt utvecklingsstörda läropliktiga år 1992 skall överföras från socialförvaltningen till utbildningsförvaltningen. Överföringen genomfördes likväl inte då.

6. Propositionens samband med andra propositioner

Propositionen ansluter sig till regeringens proposition med förslag till lag om statsan-

delar till kommunerna och till vissa ändringar av statsandelslagstiftningen som avläts samtidigt med denna proposition och avses bli behandlad i samband med denna. Båda propositionerna anknyter till budgetpropositionen för 1997. Den senare nämnda innehåller bland annat förslag till en reform av finansieringssystemet för kommuner och andra som ordnar utbildning. Enligt förslaget skall statsandelar kunna betalas också till en samkommun för kostnader som förorsakas av att den ordnar undervisning som motsvarar grundskoleundervisning. Dessutom innehåller propositionen förslag till ny gradering av de priser per enhet som utgör grund för grundskolans statsandel. En faktor som kan höja priset per enhet är avsikten att antalet gravast utvecklingsstörda elever skall beaktas i en förordning som avges med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

DETALJMOTIVERING

1. Motiveringar till lagförslagen

1.1. Grundskolelagen

6 §. I paragrafens 3 mom. stadgas om en begränsning av kommunens skyldighet att ordna grundskoleundervisning för barn i läropliktålder som är bosatta i kommunen. Enligt paragrafen regleras skyldigheten att ordna undervisning för personer som på grund av en utvecklingsstörning inte kan tillgodogöra sig den grundskoleundervisning kommunen ordnar i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Det föreslås att momentet upphävs. Kommunens skyldighet att ordna grundskoleundervisning skall enligt förslaget gälla alla barn i läropliktåldern.

10 a §. I paragrafen stadgas om en möjlighet att i vissa fall ordna grundskoleundervisning också någon annanstans än i grundskolans undervisningsgrupper. Enligt paragrafens 2 mom. kan specialundervisning vid behov ordnas som individuell undervisning i elevens hem eller på annan lämplig plats. Då undervisningen av de gravast utvecklingsstörda tas med i grundskoleverksamheten, slopas det uttryck i paragrafens 2 mom. som nu utesluter undervisningen av de gra-

vast utvecklingsstörda från stadgandets tillämpningsområde.

33 §. Det föreslås att de fyra sista satserna i paragrafen slopas. De har ställt undervisningen av de gravast utvecklingsstörda utanför grundskolelagens tillämpningsområde. Utbildningsstyrelsen meddelar med stöd av 30 § 2 mom. grundskolelagen läroplansgrunder med fastslagna riksomfattande mål och centrala innehåll för utarbetandet av läroplanerna för undervisningen av de gravast utvecklingsstörda. Enligt 2 momentet i ikraftträdelsestadgandet i denna lag följs de nuvarande läroplanerna tills en läroplan enligt 30 § grundskolelagen har godkänts.

35 §. I paragrafens 1 mom. slopas hänvisningen till lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

52 §. I paragrafen stadgas om grundskolans tjänstetyper. Med stöd av lagens ikraftträdelsestadgande kan de lärare och annan personal som undervisar och nu sköter undervisning som meddelas som specialomsorg om utvecklingsstörda genom beslut av kommunen eller samkommunen förflyttas till tjänsteinnehavare eller timplärare enligt denna lag. Största delen av de tjänsteinnehavare som skall förflyttas är antingen specialklasslärare eller speciallärare och inget be-

hov av att ändra stadgandet föreligger för deras del. Då undervisning av de gravast utvecklingsstörda meddelas också av andra tjänsteinnehavare föreslås att stadgandet ändras så att en grundskola enligt beslut av kommunen eller samkommunen kan ha tjänster för lärare också under andra benämningar. Kommunerna och samkommunerna skall utan något särskilt stadgande besluta om en eventuell flyttning av andra tjänster eller uppgifter till tjänster eller uppgifter inom undervisningsväsendet och om förflyttningen i samband med detta av den som sköter tjänsten eller uppgiften. Enligt lagens ikraftträdelsestadgande skall de nya tjänsteinnehavarna inte i likhet med övriga innehavare av lärartjänster i grundskolan inbegripas av statens pensionssystem, utan deras pensioner skall bestämmas enligt det pensionssystem som för närvarande tillämpas på dem.

82 a §. Enligt grundskolelagen kan en samkommun inte vara huvudman för en grundskola. Då det i samband med den nu aktuella administrativa överföringen inte är ändamålsenligt att undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen nödvändigtvis flyttar från de nuvarande undervisningsenheternas lokaler, föreslås en ny paragraf i 10 kap. grundskolelagen enligt vilken också en samkommun kan ordna grundskoleundervisning. Med stöd av lagens ikraftträdelsestadgande kan undervisningsministeriet på ansökan av en samkommun ändra en undervisningsenhet eller flera fristående undervisningsenheter till en skola enligt denna paragraf som ger undervisning som motsvarar grundskoleundervisning. Uppgiften som huvudman för en sådan skola skall till skillnad från den övriga verksamheten samkommunen för specialomsorgsdistriktet har vara frivillig. En annan möjlighet är att ansvaret för den undervisning undervisningsenheterna ordnar övertas av elevernas hemkommuner och samkommunen vid behov hyr ut de nuvarande lokalerna till kommunerna.

I paragrafen ställs kravet att ett särskilt skäl skall finnas för att en skola som drivs av en samkommun och som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisning skall kunna inrättas. Undervisningsministeriet prövar om ett särskilt skäl föreligger. Det kan bli aktuellt att inrätta en skola som drivs av en samkommun som huvudman även i andra fall än vid ordnandet av specialundervisning för de gravast utveck-

lingsstörda.

På samkommunen och verksamheten i skolan som den är huvudman för tillämpas enligt paragrafens 2 mom. utöver annat grundskolans uppgift och struktur, förvaltning, arbetstid och undervisning, elevvård, tjänster, tjänsteinnehavare och timlärare samt stadganden om ändringssökande. Beslutet enligt 36 a § grundskolelagen om placering i specialundervisning fattas likväl alltid av den kommun där eleven är bosatt. Skolans förvaltningsorgan beslutar om en eventuell återflyttning av eleven till allmän undervisning.

I paragrafens 3 mom. ingår en hänvisning till lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Statsandel skall kunna beviljas både för driftkostnader och för anläggningskostnader bland annat för byggnad och ombyggnad. Avsikten är att i lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som ingår i regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om statsandelar till kommunerna och till vissa ändringar av statsandelslagstiftningen som skall avges samtidigt med denna proposition, ta in stadganden enligt vilka statsandel kan betalas också till en skola som har en samkommun som huvudman och som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisning. Statsandelen skall i tillämpliga delar fastställas enligt samma stadganden som gäller i fråga om kommunernas grundskolor. Vid beviljande av statsfinansiering till en samkommun skall dock inte invånartätheten i samkommunens medlemskommuner eller i den kommun där undervisningsenheten finns beaktas.

Ikraftträdelsestadgande. Lagen föreslås träda i kraft från början av läsåret 1997—98, dvs. den 1 augusti 1997. Innan lagen träder i kraft kan åtgärder vidtas för att överföra undervisningsenheter som en samkommun är huvudman för till skolor enligt denna lag som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisningen samt för att flytta lärare till tjänster enligt denna lag.

Enligt 71 § grundskolelagen har tjänsteinnehavare och timlärare i grundskolan till tillämpliga delar rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension av statens medel enligt samma stadganden som gäller för den som står i tjänste- eller arbetsförhållande till staten. Enligt lagens 73 § betalas efter en person som varit tjänsteinnehavare

eller timlärare då han avlidit familjepension av statens medel i tillämpliga delar enligt samma stadganden som gäller för den som stått i tjänste- eller arbetsförhållande till staten.

Avsikten är att ändra pensionsstadgandena för lärare i grundskolan från början av 1998 så att pensionen för grundskolelärare som är tjänsteinnehavare eller timlärare hos kommunen inte längre utgår enligt statens pensionsystem. Reformen avses gälla nya anställningsförhållanden. När reformen träder i kraft har de som omfattas av statens pensionsystem kvar sin rätt till pension som betalas med statens medel. Kommunerna bli skyldiga att betala pensionspremie också för dessa gamla anställningsförhållanden.

Regeringen kommer under 1997 att avlåta en proposition till riksdagen med förslag till reform av lärarnas pensionssystem. Lärare och annan personal som meddelar undervisning som räknas till specialomsorgen om utvecklingsstörda omfattas för närvarande av det kommunala pensionssystemet och arbetspensionssystemet. Med beaktande av avsikten att inom grundskolan några månader efter att den reform som föreslås i denna proposition har trätt i kraft övergå till ett system där pensionen utgår enligt arten av anställningsförhållande, har de personer som med stöd av denna lag enligt ikraftträdelsestadgandets 4 mom. har överförs till en tjänst inom grundskolan inte längre rätt till den pension av staten som utgår enligt de nämnda stadgandena.

1.2. Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

1, 3, 28 och 30 §§. Eftersom undervisning för utvecklingsstörda enligt förslaget i sin helhet skall regleras i grundskolelagen upphävs stadgandena om undervisning i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. I lagens 1 § nämns undervisning som en del av syftet med specialomsorgen så paragrafen ändras bara till de delar som rör undervisning. Lagens 3 § 2 mom. samt 28 § och 30 § gäller uteslutande undervisning och upphävs därför.

2 §. När undervisningen flyttas är rehabilitering och andra individuella stödtjänster fortfarande tjänster som skall ges om specialomsorg. Rehabiliteringen har tidigare ingått i annan motsvarande förverkligandet av specialomsorgen nödig verksamhet. I

förslaget skall rehabilitering i denna paragraf nämnas uttryckligen som en tjänst som hör till specialomsorgen, så att ansvarsfördelningen mellan specialomsorgen och undervisningsverksamheten blir klarlagd i samband med att ändringen genomförs.

9 §. I paragrafen skall stadgas om verksamhetsenheter som samkommunerna skall ha för ordnandet av specialomsorgen. Sådana verksamhetsenheter är bland annat centralanstalter, rådgivningsbyråer och undervisningsenheter. De tjänster som hör till specialomsorgen regleras i lagens 2 § och det blir därför onödigt att namnge verksamhetsenheterna så detaljerat som i den gällande lagen. Dessutom kan samkommunerna redan nu avvika från 9 § i fråga om ett ändamålsenligt ordnande av specialomsorgstjänsterna enligt lagens 11 § ingå avtal om att verksamhetsenheter för specialomsorgen används gemensamt. Av denna anledning skall i den föreslagna paragrafen i samband med att omnämmandet av undervisningsenheter slopas allmänt regleras att ett specialomsorgsdistrikt skall ha sådana verksamhetsenheter som verksamheten kräver, utan att de närmare namnges.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Ändringen av grundskolelagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda kräver ändringar även i grundskoleförordningen och förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

Enligt 27 § 5 mom. grundskolelagen kan det inom specialundervisningen göras undantag från stadgandena om grundskolans läroämnen i samma paragraf i enlighet med vad som stadgas genom förordning. Enligt nu gällande 35 § grundskoleförordningen kan undantag komma i fråga främst när det gäller språkundervisningen. Dessutom anpassas lärokurserna för olika läroämnen i enlighet med vad som bestäms i kommunens läroplan. Med tanke på de mycket utvecklingsstördas begränsade inlärningsförmåga och -möjligheter föreslås att det i förordningen tas in stadganden enligt vilka man i undervisningen när det gäller befrielse från undervisning i olika läroämnen kan göra undantag från stadgandena om undervisning även i större utsträckning. Undervisningen av de gravast utvecklingsstörda skall enligt förslaget indelas i verksamhetsområden i stället

för läroämnen.

Dessutom är avsikten att i grundskoleförordningen ta in stadganden om den maximala storleken på en undervisningsgrupp i undervisningen av de gravast utvecklingsstörda, om en möjlighet att avvika från andra stadganden i grundskoleförordningen om arbetstid och undervisningsarrangemang och om behörigheten för lärare som undervisar de gravast utvecklingsstörda. För undervisningen i grupp skall stadgas att en undervisningsgrupp får omfatta högst sex elever. Undervisning skall alltjämt också ges individuellt. Undervisningstiden kan indelas i ändamålsenliga undervisningspass. Stadgandena om behörighetsvillkor för lärarna avses bli ändrade så att motsvarande stadganden om behörighetsvillkor för lärare och annan personal som sköter undervisning av mycket gravt utvecklingsstörda barn som nu ingår i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/92) tas in också i grundskoleförordningen. Sålunda kvarstår behörighetsvillkoren för lärare som har hand om undervisningen av de gravast utvecklingsstörda enligt 4 § förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, dvs. lämplig examen inom hälso- och socialvården på minst institutnivå eller annan yrkesinriktad examen inom området. Stadgandena om behörighetsvillkor för biträdande personal står kvar i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

Utbildningsstyrelsen föreslås meddela läroplansgrunder med stöd av 30 § 3 mom.

1.

Lag

om ändring av grundskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i grundskolelagen av den 27 maj 1983 (476/83) 6 § 3 mom.,
ändras 10 a § 2 mom., 33 §, 35 § 1 mom. och 52 § 1 mom.,
 av dessa lagrum 10 a § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 28 juni 1991 (1010/91) och
 52 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 25 januari 1991 (171/91), samt
fogas till 10 kap. en ny 82 a § som följer:

10 a §

— — — — —
 För elever i läropliktsåldern som på grund

grundskolelagen för utarbetande av läroplaner för undervisningen av de gravast utvecklingsstörda. I grunderna fastställs undervisningens riksomfattande mål och innehåll samt som en komplettering till förordningen allmänna grunder för elevbedömningen. Läroplansgrunderna kan slås ihop med de nuvarande grunderna för grundskolans läroplan eller meddelas för sig. De nuvarande grunderna enligt 11 § förordningen om specialomsorger om utvecklingsstörda och med stöd av dem godkända läroplaner iakttas tills utbildningsstyrelsen meddelar grunder enligt denna lag och den som ordnar utbildningen godkänner nya läroplaner enligt dessa grunder. I lagen skall inte slås fast någon tidsfrist inom vilken grunderna för läroplanerna och själva läroplanerna skall förnyas.

I grundskolelagen och -förordningen skall enligt förslaget stadgas utförligt om undervisningen av utvecklingsstörda, och stadgandena om undervisning i (988/77) skall därför upphävas. Överföringen av undervisningen kräver inte andra ändringar av innehållet i förordningen.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 1997. Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter kan dock vidtas redan innan de har trätt i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

av handikapp, störningar i känslolivet eller någon därmed jämförbar särskild omständighet inte kan undervisas i grundskolans un-

dervisningsgrupper, kan kommunen ordna grundskoleundervisning i elevens hem eller på någon annan lämplig plats.

33 §

En läropliktig skall genomgå grundskola eller få motsvarande undervisning i någon annan läroanstalt eller hemma.

35 §

Ett läropliktigt barn har rätt att gå i grundskola eller på annat sätt få undervisning som motsvarar undervisningen i grundskolan enligt vad som stadgas i detta kapitel.

52 §

I en grundskola kan finnas en rektorstjänst samt tjänster som lärare och elevhemsföreståndare. Lärartjänsterna är tjänster som lektor, klasslärare, specialklasslärare och speciallärare. För undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen kan dessutom finnas andra lärartjänster.

10 kap.

Vissa läroanstalter som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisning

82 a §

Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja en samkommun tillstånd att inrätta en skola som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisningen.

På en skola som drivs av en samkommun tillämpas vad som i denna lag stadgas om grundskolan. För en samkommun som är huvudman för en skola gäller i tillämpliga delar vad som i denna lag stadgas om kommuner. Ett beslut om överförings till specialundervisning fattas dock av den kommun där eleven är bosatt.

En samkommun beviljas statsandel för anläggningsprojekt och driftskostnader så som stadgas i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997

Den läroplan som har godkänts för undervisning som förmedlas som specialomsorg om utvecklingsstörda iakttas tills en läroplan enligt 30 § godkänns för undervisningen.

Vederbörande ministerium kan ändra en sådan undervisningsenhet som avses i 9 § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77) och drivs av en samkommun till en skola som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisningen och som avses i 82 a § i denna lag.

När denna lag träder i kraft kan tjänsterna för de lärare som undervisat de gravast utvecklingsstörda barnen i läropliktsåldern genom beslut av kommunen eller samkommunen ändras till tjänster som avses i 52 §. De tjänsteinnehavare som skött tjänsterna förflyttas till motsvarande tjänster inom grundskolan. Lärare som är tillfälliga tjänsteinnehavare kan bli timplärare. De tjänsteinnehavare och timplärare som avses i detta moment har inte rätt till pension enligt 71 och 73 § som betalas med statliga medel.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 23 juni 1977 angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77)
 3 § 2 mom. samt 28 och 30 §§,
 dessa lagrum sådana de lyder, 3 § 2 mom. i lag av den 27 november 1992 (1099/92) samt
 28 och 30 §§ i lag av den 27 maj 1983 (484/83), och
ändras 1 § 2 mom., 2 § 3 punkten och 9 §,
 av dessa lagrum 2 § 3 punkten och 9 § sådana de lyder i nämnda lag av den 27 maj 1983,
 som följer:

1 §

Syftet med specialomsorgerna är att hjälpa en person som avses i 1 mom. att reda sig i det dagliga livet, självständigt förtjäna sitt uppehälle och anpassa sig i samhället samt att tillförsäkra honom den vård och omsorg av annat slag som han behöver.

2 §

Till specialomsorgerna hörande tjänster är i enlighet med vad genom förordning eller med stöd av denna lag eljest stadgas eller föreskrives:

3) behövlig handledning, rehabilitering och funktionell träning;

9 §

För ordnande av specialomsorger skall en samkommun för specialomsorgsdistrikt ha för verksamheten nödvändiga verksamhetsenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 4 oktober 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Undervisningsminister *Olli-Pekka Heinonen*

1.

Lag**om ändring av grundskolelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i grundskolelagen av den 27 maj 1983 (476/83) 6 § 3 mom.,
ändras 10 a § 2 mom., 33 §, 35 § 1 mom. och 52 § 1 mom.,
 av dessa lagrum 10 a § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 28 juni 1991 (1010/91) och
 52 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 25 januari 1991 (171/91), samt
fogas till 10 kap. en ny 82 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

I lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77) stadgas om ordnande av undervisning för personer som på grund av utvecklingsstörning inte kan tillgodogöra sig i 1 mom. avsedd undervisning.

(3 mom. upphävs)

10 a §

För elever i läropliktsåldern som kan tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter som grundskolan förutsätter, men som på grund av sitt handikapp, störningar i sitt känsloliv eller någon därmed jämförbar särskild omständighet inte kan undervisas i grundskolans undervisningsgrupper, kan kommunen anordna grundskoleundervisning i elevens hem eller på någon annan lämplig plats.

För elever i läropliktsåldern som på grund av handikapp, störningar i känsloliv eller någon därmed jämförbar särskild omständighet inte kan undervisas i grundskolans undervisningsgrupper, kan kommunen ordna grundskoleundervisning i elevens hem eller på någon annan lämplig plats.

33 §

Läropliktig skall genomgå grundskola eller erhålla motsvarande undervisning i annan läroanstalt eller hemma, såvida inte hans utveckling och psykiska funktioner, i enlighet med vad som därom särskilt stadgats, har konstaterats vara i sådan utsträckning hämmade eller störda att han ej kan tillägna sig de kunskaper och färdigheter grundskolan förutsätter.

33 §

En läropliktig skall genomgå grundskola eller få motsvarande undervisning i någon annan läroanstalt eller hemma.

35 §

Läropliktigt barn har rätt att gå i grundskola eller på annat sätt erhålla undervisning

35 §

Ett läropliktigt barn har rätt att gå i grundskola eller på annat sätt få undervisning som

Gällande lydelse

som motsvarar undervisningen i grundskolan, enligt vad som stadgas i detta kapitel, om det inte har rätt till sådan undervisning som avses i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

52 §

I en grundskola kan finnas en rektorstjänst samt tjänster som lärare och elevhemsföreståndare. Lärartjänsterna är tjänster som lektor, klasslärare, specialklasslärare och speciallärare.

Föreslagen lydelse

motsvarar undervisningen i grundskolan enligt vad som stadgas i detta kapitel.

52 §

I en grundskola kan finnas en rektorstjänst samt tjänster som lärare och elevhemsföreståndare. Lärartjänsterna är tjänster som lektor, klasslärare, specialklasslärare och speciallärare. *För undervisningen av de gravast utvecklingsstörda barnen kan dessutom finnas andra lärartjänster.*

10 kap.

Vissa läroanstalter som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisning

82 a §

Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja en samkommun tillstånd att inrätta en skola som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervisningen.

På en skola som drivs av en samkommun tillämpas vad som i denna lag stadgas om grundskolan. För en samkommun som är huvudman för en skola gäller i tillämpliga delar vad som i denna lag stadgas om kommuner. Ett beslut om överförings till specialundervisning fattas dock av den kommun där eleven är bosatt.

En samkommun beviljas statsandel för anläggningsprojekt och driftskostnader så som stadgas i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997

Den läroplan som har godkänts för undervisning som förmedlas som specialomsorg om utvecklingsstörda iaktas tills en läroplan enligt 30 § godkänns för undervisningen.

Vederbörande ministerium kan ändra en sådan undervisningsenhet som avses i 9 § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77) och drivs av en samkommun till en skola som meddelar undervisning som motsvarar grundskoleundervis-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ningen och som avses i 82 a § i denna lag.

När denna lag träder i kraft kan tjänsterna för de lärare som undervisat de gravast utvecklingsstörda barnen i läropliktsåldern genom beslut av kommunen eller samkommunen ändras till tjänster som avses i 52 §. De tjänsteinnehavare som skött tjänsterna förflyttas till motsvarande tjänster inom grundskolan. Lärare som är tillfälliga tjänsteinnehavare kan bli timlärare. De tjänsteinnehavare och timlärare som avses i detta moment har inte rätt till pension enligt 71 och 73 § som betalas med statliga medel.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 23 juni 1977 angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77) 3 § 2 mom. samt 28 och 30 §§, dessa lagrum sådana de lyder, 3 § 2 mom. i lag av den 27 november 1992 (1099/92) samt 28 och 30 §§ i lag av den 27 maj 1983 (484/83), och ändras 1 § 2 mom., 2 § 3 punkten och 9 §, av dessa lagrum 2 § 3 punkten och 9 § sådana de lyder i nämnda lag av den 27 maj 1983, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Syftet med specialomsorgerna är att hjälpa person som avses i 1 mom. att reda sig i det dagliga livet, självständigt förtjäna sitt uppehälle och anpassa sig i samhället samt att tillförsäkra honom den undervisning, vård och övriga omsorg han behöver.

Syftet med specialomsorgerna är att hjälpa en person som avses i 1 mom. att reda sig i det dagliga livet, självständigt förtjäna sitt uppehälle och anpassa sig i samhället samt att tillförsäkra honom den vård och omsorg av annat slag som han behöver.

2 §

Till specialomsorgerna hörande tjänster är i enlighet med vad genom förordning eller med stöd av denna lag eljest stadgas eller föreskrives:

3) *erforderlig undervisning*, handledning och funktionell övning;

3) *behövlig handledning, rehabilitering och funktionell träning*;

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

 Ledningen av och tillsynen över den undervisning som hör till specialomsorgerna handhas av utbildningsstyrelsen.

 (2 mom. upphävs)

9 §

För ordnande av specialomsorger skall kommunalförbund för specialomsorgsdistrikt ha en centralanstalt, en rådgivningsbyrå samt undervisningsenheter och andra behövliga verksamhetsenheter, såsom skyddade arbetsplatser, daghem, internat och bostäder.

9 §

För ordnande av specialomsorger skall *en samkommun* för specialomsorgsdistrikt ha för verksamheten nödvändiga verksamhetsenheter.

28 §

Är ett barns utveckling eller dess psykiska funktioner i sådan utsträckning hämmade eller störda att barnet inte kan erhålla undervisning enligt grundskolelagen (476/83), är barnet berättigat att erhålla undervisning som avses i 2 § 3 punkten till dess det kan reda sig i grundskolan. Rätten till undervisning fortgår i enlighet med vad som är stadgat i 35 § grundskolelagen.

(upphävs)

28 §

I 1 mom. avsedd undervisning skall inledas innan barnet uppnått läropliktsåldern.

30 §

Konstaterar ledargruppen för specialomsorger att läropliktigt barn som erhåller i 2 § 3 punkten avsedd undervisning gjort sådana framsteg att det kan uppnå den kunskaps- och färdighetsgrad som förutsätts i grundskolan, skall ledargruppen anmäla saken till den kommun där barnet bor, varpå kommunen skall vidtaga i 6 § 1 mom. grundskolelagen avsedda åtgärder.

(upphävs)

30 §

 Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1997.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.
